

Oud maar levenskrachtig

In het uiterste westen van Frankrijk ligt het schiereiland Bretagne, waarvan de oppervlakte 48 739 km², of ruim anderhalve maal België, bedraagt. Zowel wat de natuur als wat de bevolking betreft vertoont deze streek zeer eigen kenmerken en onderscheidt ze zich van het overige deel van Frankrijk. Nergens in dit land vindt men een gebied waar het klimaat zo uitgesproken oceanisch is als hier. Hoezeer de winden, die uit westelijke richting waaien, daar overheersen, blijkt uit het feit dat de Bretoenen ze met afzonderlijke namen aanduiden. Zo noemen ze de felle rukwind uit het noordwesten, die vaak stormen verwekt, de *Norôit*. Uit het zuidwesten voert anderzijds de *Suroît* een fijne stofregen aan. Nochtans is de neerslag niet zo

indrukwekkend groot, daar hij slechts 803 mm bedraagt in Brest en op de hoge punten, zoals te La Feuillée (281m), nauwelijks 1180 mm. Kenmerkender is evenwel dat deze neerslag regelmatig en gedurende het ganse jaar voorkomt. Het moet ons dus niet verwonderen dat Bretagne, ofschoon eertijds bekend om zijn uitgestrekte wouden, vandaag, nu de ontbossing op meer voortvarende wijze wordt doorgevoerd, meer en meer het uitzicht van Landes vertoont. Het dichtstbeboste gebied op dit ogenblik is het zuidelijk gelegen Morbihan, waar het woud nog bijna 1/10 van de oppervlakte beslaat. Bovendien wordt de temperatuur in Bretagne gekenmerkt door zeer geringe jaarschommelingen. Zelden immers daalt het kwik langs de kusten van Finistère

onder de 7° C. Dit verklaart trouwens waarom men er, in ommuurde tuinen, gemakkelijk palmbomen kan laten overwinteren. Te Roscoff in het noordwesten tenslotte, telt men gemiddeld slechts 12 vorstdagen per jaar, wat overeenstemt met Nice.

Het grootste gedeelte van Bretagne maakt deel uit van het Armorikaanse massief dat, door de Hercynische plooiing gevormd, in de loop van de tijden zeer werd afgesleten, en heden nog nauwelijks 400 m hoog is. Op vele plaatsen is de kust sterk ingesneden en zelfs verbrokken in eilanden en schiereilanden, zodat er talrijke, van elkaar afgescheiden baaien ontstonden. Typisch voor deze gehavende kustlijn zijn de rias of estuaria. De zee drong immers langs de oude valleien soms tot 20 km het land in, zodat we werkelijk mogen spreken van verdronken riviermondingen.

In de geschiedenis van Frankrijk

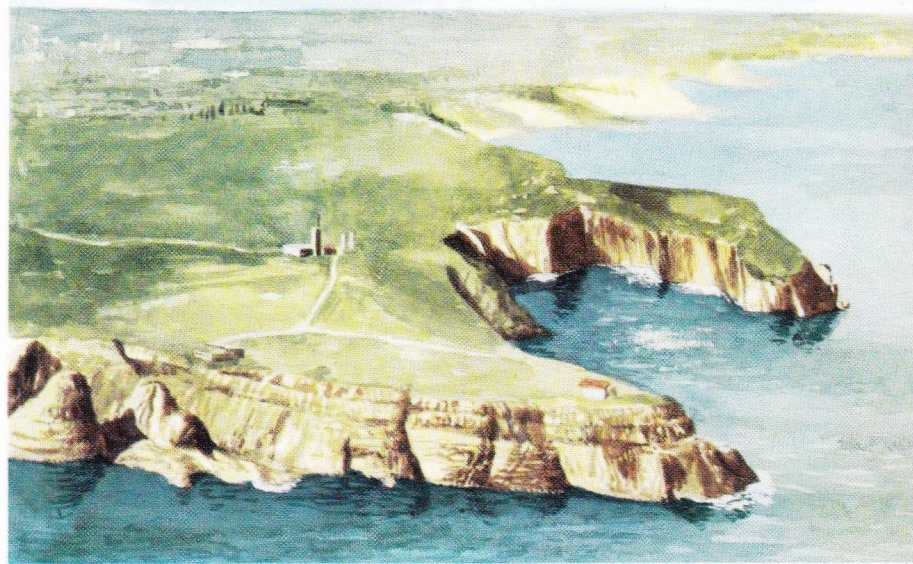

riakust (Cap Fréhel)

heeft het Bretoense schiereiland gedurende zeer lange tijd een afzonderlijke positie ingenomen. Zo werd het pas in de 15e eeuw tijdens de territoriale eenmaking, als één der laatste gebieden, door de Franse kroon ingelijfd. Daarna sleet het nog eeuwen een geïsoleerd bestaan, tot het uiteindelijk tijdens de Franse Revolutie definitief bij de andere Franse departementen werd ingeschakeld. Nochtans bewaarde het tot nu, hoofdzakelijk in het westen en het zuidwesten, de eigen Keltische taal en gebruiken. Terwijl het eigenlijke Bretagne maar één agglomeratie van méér dan 50 000 inwoners telt, nl. Brest, liggen de grote steden als Rennes en Nantes, op de periferie van het schiereiland.

Vergeleken bij het algemeen gemiddelde van Frankrijk, is Bretagne, ofschoon hoofdzakelijk agrarisch georiënteerd, toch dichtbevolkt. Daarom ook worden de Landes sinds 150 jaar bestendig teruggedrongen om plaats te maken voor akkers of weiden.

Nochtans is de kuststreek opvallend dichter bevolkt dan het binnenland. Een verklaring hiervoor is gemakkelijk te vinden in het voor Bretagne uitermate belangrijke visserijbedrijf, waarvan de belangrijkste centra, zoals Lorient-Kéroman, langs de zuidkust gelegen zijn, evenals de kleinere haventjes van Concarneau of Quilvinec. Ook toeristisch hebben deze lokaliteiten hun belang. In die schilderachtige omgeving, met de helgekleurde vissersboten, de folkloristische klederdracht van de vrouwen en de plaatselijke specialiteiten als langoustines en tonijnen, leeft inderdaad bijna de helft van het totale aantal Franse vissers. In talrijke stemmige spijshuizen weten de Bretoenen het hart en de maag van binnen- en buitenlandse bezoekers met rijk gevarieerde en goed voorziene visschotels te veroveren. De Bretoense zuidkust biedt de kijklustigen trouwens nog méér. Maar ook de duizen-

den dolmens en menhirs in de buurt van Carnac zijn een bezoek overwaard. Deze indrukwekkende megalieten of reuzenstenen, vaak vijf à zes meter hoog, één zelfs eenentwintig meter, staan er als mysterieuze getuigen van een ver, doch stellig groots verleden, dat tot in het tweede millennium vóór onze tijdrekening moet reiken. Men is het erover eens dat ze alle door mensenhanden werden aangeslept en opgericht. Wat ze hiertoe aanzette of hoe ze het klaarspeelden, is evenwel tot heden een raadsel gebleven.

Elders, langs de noordelijke kuststreek, vooral in de omstreken van Saint-Pol-de-Léon en Roscoff, bevindt zich de "gouden gordel", omdat dit gebied uitstekend geschikt bleek voor de groenteteelt. Zoals we reeds aanstipten, is het onvruchtbare binnenland van Bretagne, op economisch vlak over het algemeen haast onbelangrijk, ook het minst bevolkt. Nochtans bleven juist hier, misschien wel omdat men er minder in aanraking kwam met de vreemde invloeden, de echte Bretoense geest en traditionele levenswijze het best bewaard. Vóór de kerk van deze kleine dorpjes, vaak op het kerkhof, treft men gewoonlijk een

ongekunsteld gebeeldhouwde Calvarie aan. De personen rond de gekruisigde Christus lijken wel eenvoudige volksmensen die zoëven hun bezigheid in het dorp staakten, om zich nu als Maria, Johannes of soldaten onder het kruis te scharen. Zoals alle mensen die zich slechts door noeste arbeid een bestaan kunnen verzekeren, zijn ook deze Bretoenen gastvrij en gehecht aan hun eigen land en volksaard. Ontwikkelde zij in het Bretoens een zelfstandige en belangrijke literatuur, toch kwam hun ware volkskarakter vooral tot uiting in hun voortreffelijke houtbewerking en de ververmaarde meubelkunst.

Geen enkel gebied in Frankrijk ontwikkelde zich lange tijd zo zelfstandig als Bretagne. Niet alleen de natuurkundige ligging, doch ook de eigen Keltische taal, het Bretoens, werkten deze isolatie in de hand. Naast bezienswaardigheden als de schilderachtige vissershavens en de menhirs van Carnac, lokte juist die eigen volksaard der Bretoenen een grote toeristische belangstelling uit.